

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Внукова Наталія Миколаївна

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Завідувач кафедри управління фінансовими послугами,
Доктор економічних наук, професор*

Ачкасова Світлана Анатоліївна

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Доцент кафедри управління фінансовими послугами
Кандидат економічних наук*

Грунтуючись на дослідженнях, що були присвячені визначенню напрямів підвищення ефективності страхової діяльності в Україні та вирішенню проблем правового регулювання як важливої складової сталого розвитку страхового ринку із урахуванням міжнародних стандартів особливої актуальності набувають питання формування ефективної моделі державного регулювання страхової діяльності в Україні. Питання щодо формування ефективної моделі державного регулювання страхової діяльності в Україні відповідають Реформі фінансового сектору України [2], Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та європейським союзом, з іншої сторони [4], Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки [3] та Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами [1].

Розвиток сфери страхування потребує формування ефективної системи цивільно-правових відносин, що можливо лише при якісному забезпеченні його державного регулювання, що передбачає цілеспрямоване та послідовне застосування державою комплексу заходів для формування ефективної системи відносин учасників страхового ринку для підвищення ступеня захищеності майнових інтересів страхувальників та підвищення інвестиційного потенціалу страхової галузі. Для цього побудовано існуючу модель процесу прямого державного регулювання розвитку страхового ринку України; а також майбутньої моделі процесу прямого державного регулювання на основі створення єдиного мегарегулятора; оцінено ймовірності реалізації сценаріїв розвитку страхового ринку України із використанням різних моделей (за даними 2010, 2014 та 2016 років). З метою вибору альтернатив щодо формування ефективної моделі державного регулювання страхової діяльності в Україні авторами проведено експеримент із визначення впливу створення мегарегулятора ринків фінансових послуг на розвиток страхування за даними 2010, 2014 та 2016 років. Із використанням методу аналізу ієрархій обґрунтовано вибір альтернатив забезпечення ефективного регулювання страхового ринку України, до яких належить створення мегарегулятора ринків фінансових послуг; удосконалення регулювання страхового ринку відповідно до кращих європейських практик; розвиток інфраструктури страхового ринку; приведення у відповідність законодавства про регулювання страхових компаній до директив ЄС. Використання методу аналізу ієрархій є інструментом здійснення вибору альтернативних сценаріїв.

Авторами використано розрахунки за двома ієрархічними моделями розвитку страхового ринку України за існуючою моделлю державного регулювання та моделлю регулювання із використанням мегарегулятора за даними 2010, 2014 та 2016 років. Отже, за існуючою моделлю державного регулювання за даними 2010 року імовірність реалізації нейтрального сценарію дорівнювала 49,5 %, а сценарію прискореного розвитку 40,7 %, що на 9,0 п.п. нижче, і ймовірність реалізації сценарію гальмування становила 9,8 %. При створенні мегарегулятора ринків фінансових послуг в Україні для удосконалення державного регулювання страхового ринку України за даними 2010 року імовірність реалізації прискореного, нейтрального та сценарію гальмування становила 49,9 %, 42,1 % та 8 % відповідно, що на 1,8 п.п. менше, ніж за існуючою моделлю за сценарієм гальмування.

За даними 2014 року ймовірність реалізації нейтрального сценарію за існуючою моделлю державного регулювання дорівнювала 52,2 %, а сценарію прискореного розвитку 27,3 %, що на 24,9 п.п. нижче, а ймовірність реалізації сценарію гальмування - 20,5 %. При створенні мегарегулятора ринків фінансових послуг ймовірність реалізації прискореного, нейтрального та сценарію гальмування дорівнювала 44,1 %, 40,8 % та 15,1 % відповідно.

За даними 2016 року ймовірність реалізації прискореного сценарію розвитку страхового ринку при існуючій моделі державного регулювання становила 49,1 %, а нейтрального сценарію 40,4 %, що на 8,7 п.п. нижче, а ймовірність реалізації сценарію гальмування становила 10,5 %. При створенні мегарегулятора ринків фінансових послуг ймовірність реалізації прискореного, нейтрального та сценарію гальмування дорівнювала 42,8 %, 39,9 % та 17,3 % відповідно.

Таким чином, на основі отриманих результатів, можна сформулювати такі пропозиції щодо можливого створення мегарегулятора ринків фінансових послуг, а саме: сценарій прискореного розвитку страхового ринку України мав більш ймовірнісний характер тільки у 2010 та 2014 роки, а 2016 року - при існуючій моделі державного регулювання страхування в Україні. Крім того, ймовірність реалізації саме прискореного сценарію розвитку страхового ринку при створенні мегарегулятора ринків фінансових послуг має тенденцію до зниження з 2010 до 2014 року. Отже, перспективним напрямом реформування державного регулювання розвитку страхування є удосконалення регулювання страхового ринку відповідно до кращих європейських практик. Це обумовлює пошук нових шляхів та інструментів формування саме сценарію прискореного розвитку для підвищення конкурентоспроможності страхової сфери.

Установлено, що для удосконалення регулювання страхового ринку відповідно до кращих європейських практик доцільно: здійснювати захист інтересів споживачів страхових послуг; створювати сприятливі умови для розвитку та функціонування страхового ринку; забезпечувати рівні можливості для доступу до ринків фінансових послуг та захист прав їхніх учасників; додержуватись учасникам ринків фінансових послуг вимог законодавства; запобігати монополізації та створювати умови розвитку добросовісної конкуренції на страховому ринку; контролювати прозорість та відкритість страхового ринку; сприяти інтеграції в європейський та світовий страховий ринок.

Відображення змін у динаміці пріоритетів реалізації сценаріїв страхового ринку України за даними 2010, 2014 та 2016 років свідчить про погіршення стану розвитку страхування в цілому, оскільки ймовірність реалізації сценарію прискореного розвитку страхового ринку України 2014 року зменшилась на 13,4 п.п. - за існуючою моделлю і на 5,8 п.п. за моделлю із використанням мегарегулятора, а в свою чергу ймовірність реалізації сценарію гальмування збільшилась на 2,7 п.п. та 7,1 п.п. відповідно.

Створення мегарегулятора щодо прискореного розвитку страхового ринку в Україні відповідно до європейських вимог є менш доцільним, ніж розвиток існуючої системи державного регулювання ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Концепція запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та Програми розвитку системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами : Розпорядження Держфінпослуг (тепер Нацкомфінпослуг) від 15.07.2010 р. № 585 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dfp.gov.ua/197.html?&...>
2. Реформа фінансового сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrreform.com/presentation_of_reform/
3. Стратегія реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки : Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.10.2012 р. № 867-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf).